

Nemzeti Társalkodó.

KOLOZSVÁRTT

52-ik szám.

PÉNTEKEN.

Dec. 27én

Tartalom. Haraszthy Ágoston északamerikai utazásából. Felköszöntés. Népdalok. Pál barátom dala. A' búcsu órája. Urbér.

Haraszthy Ágoston Észak-amerikai utazásából.

Általános nézetek. — Amerikai városok. — Pénzarisztocratia. Egyenlőség. — Vállalkozó társulatok.

Az északamerikai szabad statusok valódi nagyságát leírni sikertelen próba. Ez évben tökéletes leírást népesedésükről, városaikról, vasut- és csatornáikról bárki adjon is, valószínű, hogy midőn munkája kinyomatott, sok helyen, hol talán az író vadászott, már város emelkedett, vagy hol a' bérceket és posványt csodálta, azokon keresztül vasut építettett 's csatorna huzatott. Általában az európai meg nem szűnik csodálkozni, 's Amerika búbajos országgént tűnik fel előtte; annál inkább bámul a' magyar, ki azon önbüszkeségben él, hogy országa tökéletes és már azon kívül élni sem lehet, ha keresztülutaz Németalföldön; hol a' mezzei gazdaság olly superlativus fokon áll (melly azonban a' magyarországi körülményekhez nem illik), 's ha innen a' híres Angolhonba megy, hol a' különféle erőművek csodálatosan dolgoznak, 's a' világ minden részeiben kereskedni látja annak szorgalmas lakosait. Ez mind ha-

talmas benyomást tesz az utazóra. Most azonban átkelvén Amerikába azon képzeletben, hogy ez minden tekintetben hátra van, egy vad országot találni gondol; milly nagy a' meglepetés, egy országot találni, melly felülmul minden országot sok tekintetben.

Az amerikai nemzetnek semmi sem látszik kivihetlennel 's mindent elkövet terve eszközésére. Azon végtelen energia, önelhatározás, melly az amerikai a' világ minden nemzete felett bélyegzi, majd nem magyarázhatlan. Az amerikai kétszer tovább él, mint más ember, és százszor többet tesz, mint más, azaz, az amerikai korán kel, 's mihelyt fen van, mindjárt dolgához fog, legyen az bármi; legnagyobb sietséggel reggeliz, 's hogy azalatt hasztalan ne mulassza idejét, evés közben hírlapot olvas, 's ezt néhány percz alatt végezvén, ismét foglalatosságához lát. Jő az ebéd ideje; ekkor mindenki pontosan megjelenik a' haraug-jelszóra, asztalhoz ül minden beszéd nélkül, és legfelebb húsz perczig az egész ebédnek vége, 's vendéglőben nem ritkán lát az utas magával három- négy száz férfit asztalhoz ülni, de 15 percz múlva alig lát közülök kettőt, hármat; mindenki ismét foglalatosságaihoz megy 's folytatja ügyét. Ezen rend- és sietségből még a' törvényhatóság, ítélőbirák, de még a' congressus sincs kivéve, sőt inkább a' nevezettek még jobban terheltetvék; mivel reggeli 9 órától dé-

lig, a' mikor egy órányi szünet adatik, 's ismét vacsoráig, vacsora után pedig sokszor éjfélig és tovább tartatnak törvényszékek, országgyűlések 's congressus. Általában semmivel a' világon nem fősvénykedik az amerikai ugy, mint az idővel, mellynek minden perczét szorgalmi félelemmel használni iparkodik, és sehol a' világon a' legutazottabb vándor sem fog olly kevés-henyélő embert — nálunk ugynevezett urakat, kiknek semmi foglalatosságuk nincs — találni, mint itt. Mindenki már fiatal korában kereskedésbe, mezeti gazdaságba vagy mesterségbe fog, mellyet azután a' veleszületett nemzeti tüzzel gyakorol. Tárvá előtte a' nagy ország 's ennek üdvhozó szabadságai; minden ügybe szabadon ereszkedhetik; nem kell itt folyamodnia 's engedelmet kérnie, ha vasutat, csatornát, gőzhajót, erőművet, gyárat 's több efféle felállítani kíván; nem nyomatik itt két, három monopolistától el, kik mindenkit elzárnak a' concurrentiától, és ez által az egész országot minden tekintetben hátravetik. E' rettenetes maxima által hátráltatnak az európai országok olly hatalmasan növekedésükben, és néhány vérszopó monopolistának milliók adóznak; mert csaknem a' képzelhetlenségig el van ágazva ezen kullancsoknak hatalma minden ügy-, mesterség- és kereskedésben, 's még a' jövendőre is minden tervek elkészítvék, hogy csak kezükben maradjon, mi a' közönség adózását biztosítja. Nem ugy a' szabad statusokban: minél több a' concurrentia, annál jobb a' közönségnek; és azt gondolná sok tapasztalt férfiú, hogy ez által egyik a' másikat rontja, mi azonban nem áll, mert azon rendkívüli concurrentia által vasutak-, csatornák- 's gőzhajóknál a' fuvarbér ugyan végtelen alacsonyra van szállítva, de éppen ezen alacsony állása a' fuvarbérnek mindenkit képessé tesz utazni, 's minthogy repülő gyorsasággal utazhat, tehát az, ki, ha magas volna az utazási költség, ügyét levél által kénytelenítettnek végezni, — mi a' kereskedésben mindig csak szegény surrogatum, mivel számtalan csalásoknak van kitéve, — minden dolgát képzelhetlen rövid idő alatt személyesen végezheti 's ismét visszatérhet.

Ezen utazhatási gyorsaság ezeket meg ezeket tart mozgásban; ennél fogva minden hajó, minden vasuti szekér tömve van, 's ámbár az éjszakamerikai szabad statusok jelenleg 16,720 gőzöst számlálnak folyóikon, tengerü-

kön, 's 35,460 mértföldnyi kész és 28,200 mértföldnyi munkában levő vasutat, csatornát pedig 18,630 mértföldnyit bírnak: a' „New-York Herald“ hirlapnak 1841diki szeptember 25dikai száma szerint, a' gőzhajóknak nagyobb része mégis 55 — 100 pcentet jövedelmezett évenként. Ugy van ez a' vasutakkal is, melylyek mindazáltal nem kamatoznak olly tulságosan, minthogy drága időkben 's roppant költségekkel voltak építve, azonfelül sok csalárdtság történt a' rosz felvigyázás miatt; de mind a' mellett valamennyi meghozza bőven a' törvényes kamatozat 's értékben növekedik aránylag, mint az amerikai tartományok népesednek. Az amerikaiak energiája, mint már fentebb mondtam, minden nemzetekét felülhaladja és valóban bámulatos.

Mi a' városokat illeti, ezek felette különböznek az európaiaktól. Nem lehet ott négylovas hintókat látni fel 's alá robogni az utcán fényes öltözötű szolgálkával, 's ezer meg ezer naplopó uracsokat divatos öltözetben sétálni, — nem! Mindenki foglalatossága után siet; 's az utcák telvék ugyan, de foglalatossal, szorgalmas emberekkel. — Nem mondom azonban, hogy néha nem lát a' vizsgáló szem napjában egy kétlovas hintót kocsis- és inassal, 's talán a' hintó ajtaján valamely európai gróf vagy herczeg czimerét. Az efféle alakok ez által akarnak feltűnni és aristocratiai szellemben élni, mindent felkapva, csak hogy mulathassák magokat. E' nevetséges tettük annyira megy, hogy táncvizigalomban, színházakban télen, midőn a' virág drága, egész csomó virággal jelennek meg 's a' szó szoros értelmében a' virág terhe alatt izzadnak; de illyes teremtmények csak kevesen vannak, kik a' közönség által nevettetnek, de nem utánoztatnak. A' józanabb rész, melly nagy vagyonnal bír, fáradozása jutalmát megelégedett mértékletes kényelemmel, nem tulságos fényüzéssel használja. A' városoktól néhány mértföldnyire csinos igen jó izlésű házakban, gyönyörű kertekkel környezve, közönségesen folyók mellett 's valódi paradicsomban lakik, ott fogadja barátit 's vadászattal, kis vitorlás hajókkal, 'sat. tölti idejét, melly nincsen elfoglalva hivatala, mestersége vagy kereskedése által; mert legyen bármily gazdag valaki, egyszer elkezdett pályáját csak ritkán hagyja el. Tudjuk ugyanis, hogy azon férfinak, ki fiatal éveit hivatalban, kereskedésben vagy egyéb foglalatosságban töl-

tötte, késő napjaiban már szokásnál fogva kell mindig valami foglalatosságának lenni, különben unalom, elégtelenség martaléka lesz. — Nincs itt dorbézolás, kártyázás és ivás, vagy más efféle; nem fordítatik itt a természet ellen a nap éjjé, az éj nappá, mint az európai ugynevezett nagy világ teszi; mindenki rendszeren kel 's fekszik.

Sok író vádolja az északamerikai szabad statusokat, hogy a pénzarisztocrazia uralkodik bennök, az kormányoz mindent. Valóban nem tudom, mikép vegyem e' vádat, 's mit értenek ők általa: azt-e, hogy itt gazdag emberek vannak, kik nem járnak egyformán a szegényekkel, azaz, finomabb ruhájuk van, jobban élnek, mint azok, bort isznak, nem gyalog, hanem kocsin járnak, szép lovakat tartanak 's gyönyörű házakban laknak 'stb? Kérdem azon írókat, mit csinálnak tehát ezen gazdagok, hogy a szegényekkel egyformák legyenek? Talán véres verítékekkel keresett vagyonukat felfosszák azok közt, kiknek nincs, vagy pedig ezek is olly házakban lakjanak, mint a szegény, és olly asztalt tartanak, mint az; vizet igyanak, szekéren utazzanak és durva ruhában járjanak? Miért fáradoztak, miért nyugtalanokdáltak, bahogy ne használják fáradozásuk jutalmát? Vagy talán azt akarják ama szerzők az által mondani, hogy nem egyforma joggal bírnak a szegények a gazdagokkal? Meglehet, ha olly helyeket veszünk, hol fizetni kell a bemenetért. Például a színházba a gazdag bemehet, mert megfizetheti a bemeneti dijt; a szegény pedig nem, mert nincs pénze; vagy a gazdag hotelbe mehet a pompás asztalhoz, hova a szegényt nem eresztik, mert üres erszényéből nem fizethet 'stb. E' tekintetben megengedem vádjukat; de a színész ingyen játszani, vendéglő pompás ebédet ingyen adni nem tartozik. Ha azonban vádjuk alatt azt értik, hogy a szegénynek törvény előtt nincs annyi joga, mint bármely gazdagnak, ebben igen csalatkoznak. Minden törvényes tekintetben, választásban, szóval mindazon esetekben, mellyek a közigazgatást, törvényhozást, választást, ítéleteket 'stb. illetik, a szegény teljesen egyenlő a leggazdagabbal, sőt még jobban részesül azokban; mert igen közönséges, hogy gazdag ember nem gondol a választásokkal, holott a legszegényebb sorsu ezen jogokban mintegy büszkélkedik 's nem könnyen mulasztja az alkalmat épen úgy, mint

nálunk a bocskoros nemesemberek nem mulasztanak el semmi tisztujtást; mi azonban egészen különbözik attól, mert itt nem itattatnak az emberek és nem vétetnek meg pénzen, az amerikai sokkal büszkébb levén nevelésénél fogva — ezer közül ugyanis alig találkozik egy, ki ne tudna írni, olvasni és ne tartana hirlapot, mellyet mindig rendszeren olvas — sokkal büszkébb, mondom, hogysen pénzt venne votumaért. Ha azon urak olly alkalommal lettek volna a szabad statusokban, mint én, mult praesidens-választáskor, midőn mindkét rész minden kitelhető módokat elkövetett, hogy czélt érhesen, jobban tudnának itélni. Szorgalommal vigyázék minden mozgalomokra és mint idegen, ki előtt mindkét rész bátran nyilatkozott, mint részrehajlatlan személy előtt, könnyen beavathatám titkaikba magamat, de távol legyen, hogy itt a gazdag ember valami praeferentiában részesülhetne, legyen bár annyi kincse, mint mennyi a perui hegyekben rejtezik, 's igen lehetséges, hogy épen azért nem választatik meg, mivel gazdag, mert itt is, mint mindenütt, a szegény nem egészen irigység nélkül nézi a gazdag kényelmét; mindazáltal távol sincs az olly mértékben, mint közönségesen Európában divatozik. Vagy talán bünbeli eseteket értenek a fenemlített írók, azaz, ha gazdag ember esik büntetőperbe, könnyebben kimossa magát, mint a szegény? Ezt sem lehet állítani, mivel az eldöntés nem egy- vagy kettőtől függ. Azonban lehettek egyes esetek, hol talán a bírák pénzzel megvesztegettettek; de annyi bizonyos, hogy itt nincs családi tekintet, mint túl a tengeren, 's csak felette ritka eset az, hogy a gazdag ember elkövetett bünéért büntetlenül szabadul meg, mert bírát ilyenkor közmegvetés követi, minden hirlap czégérezzi mint alacsony lelkű, pénzen megvett, hitetlen gyáva teremtményeket, 's kirekesztetnek minden jövődöbéli hivatalból 'stb. Az ilyen megrovások valóban jó orvosság mindenkinek, és nem egykönnyen teszi ki magát egy ember is más kedvéért vagy pénzeért azon veszélynek, hogy hivataltól, társaságtól és becsülettől megfosztassék.

Ezen fentebb előadott okaimnál fogva sehogys látom át, miért legyen itt pénzarisztocrazia. Nem szégyenli itt a gazdag ember, ha szegény rokonai vannak, rendszeren elvárja azokat, meg is látogatja őket időszakon-

ként; mert hiszen miért szégyenlené ezt lenni? neki csak azonjoga van, a' mi szegény rokonának, ez csak olly rangban áll, mintő; távol van itt e' tekintetben minden illyes érzés. És valóban meg nem foghatom, miért nincs nálunk így, hiszen nálunk is a' szegény bocskoros nemesember csak azon joggal bír, mellyel a' gazdag nemes, csak olly magasszülött, mint ez, 's egy perczzel sincs megkülönböztetve: és mégis olly nagyon szégyenli sok család, szegény rokonait látni, és elpirul, ha történetesen más gazdag nemes együtt találja őket, 's többször megesik, hogy szegényeket egészen elutasítják házuktól és eltagadják. Ez az éjszakamerikai szabad statusokban nem létezik; mert — mint már mondtam — mindenki egyforma czimmel bír. Egy pont van itt, mellyre mindenki kormányozza hajóját, és az e' nagy szó „gazdagság.“ Mindenki oda céloz, minden erejét oda fordítja, hogy ama pontot elérje, nem hogy ezáltal kiemelje magát nagyobb czimre, — nem, hanem hogy magát 's övéit boldogítsa jólét által, mert a' pénz majd mindent ad, mi ez életben kívánatos, és szerez sok nyugodt órát 's jó életet juttat a' vele bírónak. Azért mindenki szeme előtt tartja az érdeklött cél és feléje törekszik éjjel nappal lelke minden tehetségével, 's minthogy itt a' pénzadta kényelmeket nem családi összeköttetés, hivatal (mert a' hivatalviselő férfiak fizetése igen csekély), magas kegyelem által nyerhetni, tehát — mint mondtam — az egész tömeg csak pénzt vadász; holott Európában a' fentebbi ágazatokra osztatnak fel az emberi foglalatosságok és szerencsekereset. Itt mindenki magának adózik, holott az oceánon túl a' fentebbieknek ezrek 's milliók kénytetnek adózni. A' meggazdagodási vágy szülé — csekély ítéletem szerint — azon mód nélküli energiát, fesszült szorgalmat 's tulságos erőtetést; ez kormányozza az egész közönség szellemét és ez létesite csodákat e' gyermekkoru országban; ez teremté a' vadont gyönyörűen diszló földékké 's mintegy semmiből varázsolja elő az erdők és sikok közepén a' csinos falukat és városokat, mellyek tüneményes sebességgel roppant nagyságra emelkednek; ez teremt minden irányban a' vasutakat, csatornákat és füstölgő gőzösöket. Minden villámsebességgel megy az amerikai kezében és gondolatában, ki terveit hirtelen fogja fel 's minden akadályok daczára szintolgy gyorsan, nagy köny-

nyüsséggel és szilárd elhatározással viszi ki, mindenféle dolgozik, 's — mint a' magyar mondja — mindig számtalan vas van a' tűzben, és végre, ha befejezte életét, nem váratlan eset, hogy az örökösök a' világ minden részeiből szedik össze az elhunyt vagyonaikat.

Rendithetlen állhatatosság, nagy merészség, elszántság 's éles elme bélyegzik majd általában az amerikait; kaján ő a' kereskedésben, különös hajlama van minden előadott tervet, melly haszonhajtó, felvállalni, 's bizonyos lehet mindenki, hogy a' legmerészebb tervekre, ha nyereséget ígérnek, elegendő aláírot találанд a' tervező. Ez okozza azon sok rendkívüli vállalatokat, mellyek olly csodálatos sebességgel létesülnek; mert ha valamely fényes elme egy merész tervet feltalál, vállalkozó 's pénz elég van mindjárt, akadály nincsen, privilegium nem kell, vagy ha kell, a' társaság bizonyos, hogy azt minden akadály nélkül megnyeri rövid uton. Minden kigondolható tervre, munkára, sőt csekélységekre is társaságok alakulnak, mint életmódra, vizivásra, vadászatra, kertészetre, mezei gazdaságra és számtalan egyébire, mit egyenként leirni sikeretlen törekvés. — Ezen társaságok nálunk veszedelmesek lehetnének, minthogy csakhamar monopolium lenne belőlük; de itt végtelen hasznára vannak a' közönségnek, mert mihelyt látják, hogy valamely társaság tulságosan nyerekedni törekszik, tüstént találkozik másik, melly oppositíóba lép 's ez által leveri amazt, és mérséklett árak szabotnak; holott nálunk évtizedek kellene, mig képes valaki csak egy társaságot is összeállítani. — Azonban iratom foglalatóból bőven látandja olvasóm az éjszakamerikai szabad statusok jelenlegi nagyságát 's megítélheti jövődöbeli növekedését, ha nem gátoltatnak előre nem látott háborutól, melly azonban távol sem árt hat amaz orszagnak annyira, mint Európában szokott történni, mivel azt nagy viz választja, melly minden irigy vágyakat gátolni képes.

Washington város. — Országház. — Népeesség. — Leod ügye. — Ismeretségek. — Látogatás a' praesidensnél. — A' magyar nemzeti öltözet tetszik aa amerikaiaknak. — Estvély a' praesidensnél.

Alexandriából Washingtonba folytatám útamat. Washington a' Potomac partján fek-

szik, 's az észak-amerikai szabad státusok fő városa, hol a' congressus rendszeresen tartatik, 's a' praesidens az egész diplomaticai testtel, nem különben a' külbatalmak követei laknak. Télen át a' congressus tartása alatt élénk, mulatságos és számtalan vidékiektől látogatott hely; de a' congressus bezárta után mintegy kihalt 's unalmas. A' columbiai kerület 1790-ben Maryland-'s Virginia-statusok által adatott az unionnak, hogy ott alakíttassék a' középponti vagy főkormányzók helye, mi 1800ban csakugyan létre is jött. Az egész columbiai kerület 100 □ mértföldnyi 's a' congressus tulajdona, melly egyedüli kormányzója is. Közepén a' Potomac fut keresztül.

A' capitol vagy országház legmagasb pontján áll a' városnak. Ezen épület fehér márványból két szárnyra van építve, 's három emeletű; corinthisz oszlopokon nyugszik 150 lábnyi hosszú kiálló homlokzattal, az oszlopok pedig 50 lábnyi magasak.

The chamber or the house of representatives (országgyűlési követek tereme) az épület déli szárnyának második emeletében félgömbölyűre régi görög játékszinek alakjára van építve; boltozatát 24 corinthisz márványoszlop tartja, olasz fehér márvány fejezetekkel. A' terem világosságát ezen boltozat felséjéről nyeri, mellyről egy nagyértékű bronzcsillány (luster) függ. Az egész boltozatot remek festvények díszesítik.

A' speaker széke emeltebb helyen áll, 's felette egy boltozatban a' szabadság szobra gipszből; ez alatt pedig kőből faragott repülő sas függ, melly a' természet után remekül vitézett ki Falaperti fiatal olasz szobrász által, ki mig itt munkálódék, az embereket kerülve visszavonultan élt, 's midőn művét befejezte egyszerre eltűnt, 's mintegy két hét után a' Potomac-folyóban találták meg tetemeit. A' speaker székének irányában az ajtó felett látható egy historiát ábrázoló márványalak szárnyas kocsin, melly a' földtekén halad át; a' kocsi kereke képezi a' terem óráját. A' terem végét Lafayette arczképe egész nagyságában ékesíti; jobbra pamlagok léteznek az oszlopok közt, olly egyedek számára, kiknek a' circulusba szabad a' bejárás; a' speaker ülése előtti tért pedig a' követek ülései foglalják el, mellyek mindenike előtt csinos íróasztal áll.

The senate-chamber, az épület éjszaki szárnyában, alakjára nézve hasonló a' fenteb

leirt teremhez, 75 lábnyi átmérőjű és 45 lábnyi magas karzatokkal, mellyeket jóniai márványoszlopok tartanak olasz fehér márvány fejezetekkel. E' karzat fenséges mű és sok izlést mutat. A' falak szőnyegezvék 's táblákra vannak elválasztva apró márványoszlopok által.

Az épület közepét egy felséges rotunda foglalja el. E' terem egészen gömbölyű, márványból készült, 's magassága egész a' tetőig nyulik fel. Csak kevésbé hangosabban beszéljen benne valamely tag, szava távol mindörögésnek tetszik, de minden szó tisztán érthető. Ezen teremmet négy életnagyságu ábrázolat a' régibb időkől ékesíti: az első Boon Daniel harcza egy indián főnökkel 1773ban; második a' Plymountnál kiszálló bevándorlók 1620ban; harmadik Penn Vilmos alkujja két indián főnökkel 1682-ben a' Delaware-folyó partján Philadelphia közelében; negyedik Smith kapitány megszabadulása az első forradalmi háboru elején Virginiában. — Az üres helyekre következő jeles festvények függesztettek: Trumbul ezredes, ki Washington tábornok segéde vala; Burgogne tábornok megadása; Cornwallis Yorktownali megadása; Washington tábornok hivatalról lemondása 1783 évi december 25án. — A' képmások életnagyságuak, 's az arcok, mint mondják, tökéletesen eltalálvák.

A' rotundából nyugotnak egy folyosó a' könyvtárba vezet, mellynek hossza 92, szélessége 34 és magassága 56 lábnyi, oszlopok által 12 részre felosztva, hiv mása az Octagon toronynak Athenben. Ezen könyvtár minden nyelvű válogatott munkákat foglal magában, 's számuk meghaladja a' 14,000et.

Az érdeklött teremeken kívül még számtalan apróbb 's remekül készült teremek márványoszlopokkal léteznek ezen épületben, hol a' külön diplomaticai tagok üléseiket tartják. A' capitolban lakik a' praesidens, 's számos tisztnek lakjai is itt léteznek.

A' capitol éjszaki részén nagy művészi szorgalmat tanúsító három márvány-szobor Amerika nemtőjét, a' reményt 's igazságot képézve, áll. Pennsylvania-Avenue felé pedig egy márvány emlék a' tripolitani háboruban elesett tiszteket dicsőíti.

A' capitol téréről hét utca fut ugyanannyi irányban, mellyek ismét számtalan mellékutczák által metszetnek keresztül. A' praesidens országos háza két emeletű gyönyörű

köépület, sok kisebb háztól környezve, melyek országos hivatalnokok számára építettek. Említést érdemel a praesidens lakától egy mérföldnyire fekvő navy-yard (harczhajóműhely) 's a' culumbia-collegium. Ki azt gondolná, hogy Washingtonnak, mely az egész unio fővárosa, nagy és gyönyörű városnak kell lennie, igen csatlakoznék, mert a' hely színére érkezvén, üres utcákat lát; két három ház egymás mellett fel van építve, 'sismét 7—8 láncznyira üres föld és még felépületlen házhelyek tűnnek szembe. Egyébiránt Washington kiterjedése majd átnézhetlen, mert könnyen legalább 600,000 lélek elférne benne. Népesedése így növekedett: 1800ban 3210, 1810ben 8208, 1820-ban 13,247, 1830-ban 18,827 's 1840ben 23,364 lelket számlált. A' népesség e' csekély számát a' kereskedés hiánya okozza, mert az amerikai nem gondol fővárossal, 's oda, hol nem kereskedhetik 's pénze nagy nyereséget nem bajt, nem megy lakni. Nem találni itt, vagy legalább ritkán, olly embereket, mint nálunk, kiknek foglalatosságuk nincs, de vagyonnal birnak 's fővárosban telepednek le; Amerikában mindenki el van foglalva.

Washingtonban léteimkor néhány élénk vitáknak valék tanuja a' congressusteremében, melyek tárgya az Angolországgali háboru kérdése volt; Leod Sándor azonban, minthogy büntelennel találtaték, szabadon bocsáttatott.

Washingtonban ajánló-leveleim számos congress-taghoz nyitának utat, Tyller praesidens-, Webster Daniel külügy-minister- és Clys John belügy-ministernél már első itt léteim alkalmával vezettem be, midőn Széptájról Cincinoatiban holmik vásárlása végett levén, Washingtonba rándultam át. Mindenhol kitűnő szivességgel fogadtak. Nem keves nézőm volt, midőn a' praesidenshez menék; magyar öltözetben tevén udvarlásomat, mindenki bámulta a' széles aranyposzomántos, gazdagon sujlászott ruhát, 's mi nézőim figyelmét leginkább magára voná, panyokásan felvett mentém volt; nem foghaták meg, minek két öltöny egyszerre az emberen, és olly drága; az övnek czélszerűségét sem látták át; de általában oda járult véleményük, hogy szebb 's fényesebb öltözet, mint a' magyaré, nem lehet. Néhány nap mulva Tyller praesidens estvélyre hívott meg. Barátim tudaták velem, hogy kedvesen veendi, ha nemzeti öltözetben

jövök el, minthogy számos urhölgyek lesznek jelen, kik kíváncsiak magyar öltözetet látni. Magyar ruhában jelentem tehát meg, de fellelte kellemetlen volt látnom, hogy egész este minden sem rajtam függött. — A' terem és mellékszobák nagy izléssel, de minden pompa 's fény nélkül valának butorozva; az ételekben már nagyobb fenyzés mutatkozott, 's még nagyobb a' nők öltözetében. A' multság beszélgetés- és kevés tánczból állott, 's a' társaság mintegy tizenkét óraker oszlott el. — Hasonló multságokban vevék részt Webster Daniel-, Clys John- 's más congress tagoknál már első itt léteimkor. Ezuttal Washingtonban huzamosb időt tölték, részint, hogy a' congress-üléseket látogathassam, részint az utazási iratomhoz szükséges adatokat itt, hol a' főlevéltár létezik, megszerezhessem. A' praesidens nagy készséggel megengedé, minden időben a' levéltárba mehetnem 's minden szükséges iratokat lemásolhatnom.

A' szerzett adatok egyrészét közleni nem mulasztom el. Mindenki előtt tudva lehet, milly nagy 's erős két ellen jött össze a' mult praesidens-választáskor: Van Buren, ki a' democrata-, és Harrison, ki a' whig-párthoz tartozott. Mindkét rész minden kitelhető erejét oda forditá, hogy nyertes lehessen, de végre Harisson vagy is a' whig-párt győzött, mely párt azonban, elveire nézve, egészen különbözik az angolországi whigeiktől.

Elköszöntés.

Körbe forrón érező,
Drága, jó barátok!
Körbe! és a' zöld Hegyalý
Lángborát igyátok.

Telt pohár a' vig magyar
Érczerős kezébe,
'S mind fenéig hajtsa föl
Áradó hevébe.'

Nem magyar, ki vizzel él;
Nem tud az hevülni:
Anrak jobb lesz a' Tisza
Hajján elmerülni.

Most pohárra, jó fiuk,
Most kebelbarátok!
Mert a' rózsaeév lejár,
'S tél borul reátok.

Egy pohár a' két honért
Hogy már egyesüljön,
'S többi nemzetek felé
Izzadozva törjön.

Egy pohár a' jó király
Hosszu életére:
Óigazság és a' jog
Fölkenett vezére.

Egy pohár, hogy éljenek
Deák, Wesselényi,
Beöthy, Kossuth, Teleki,
Klauzál 's Szechenyi.

'S egy pohár, hogy ős hazánk
Minden hű leányát
Isten tartsa meg nekünk
Évek szép során át.

Urházy.

Népdalok.

I.

Már magam is szeretném,
Ha lenne egy barátném,
Ki el üzze gondomat:
Szegény fejem egyedül,
Mint gilicze pár nélkül,
Kezdem unni magamat.

Tiszta szívet óhajtok,
Azért fel-felsohajtok;
De ki tudja hol lelem?
Tiszta szívet már ma hajh!
Nehéz kapni, az a' baj,
A' milyent kér kebelem.

Bár szép egyen a' virág,
Ha rút freg azon rág,
Undorodom szagolni;
Bár szép a' lány, mint virág,
Ha nincs benne tisztaság
Nem szeretem csókolni.

Rózsám! légy hiv, igaz, jó,
Tiszta mint a' mái hó,
Ugy elveszlek az idén;
De ha szived romlott már,
Légy te világ szépe bár,
Nem szeretlek, nem biz én.

II.

Tanulj házi csinosságot,
Tarts mindenben tisztaságot,
És jó rendet, mint anyám.
Tudj kapálni, kendert nyóni,
Sütni, főzni, fenni, szöni,
'S én elveszlek [Rózsikám!

Kövess te is józanságot,
Tanulj serény gazdaságot,
Szántást, vetést, mint apám:
Rakni ügyes kalangyákat,
Szép asztagot, szép buglyákat,
'S hozzád megyek bácsikám!

Tibóldi.

Pál barátom dala.

Vidor kis legény vagyok,
Szívem lobbanó tűz,
Mégis a' nagy lány velem
Fájdalom! csak gúnyt üz.

Oh miért zem nőttem én
Még vagy két arasznyit?
Esküszöm, hogy sok leány
Nem kötődnek annyit

Nagy erővel bír ' bors,
Leányok, higyéte:
Többet ér egy kis legény,
Mint száz nagy lepények.

'S hát ha még meg is nővök?...
Ám de ugy reátok
Nem fogok pillantan:
Nagy, kaczer leányo!

A' búcsu órája.

Románca.

I.

Zöld bércz alatt víg nyáj legel,
Mellette szőke lány:
Szemében májuség mosolyg,
Arczán piros korány.

Halomra dölve édesen
Pásztor-dalt énekel,
'S a' távol erdő mélyiből
Reá vizshang felel.

'S mig elmereng és énekel,
Szerelmet esküvén:
Egy szép vadász feléje tart
A' zöldellő cserén.

Harsogva zeng a' rezge kürt
A' kék hegyormon el...
A' lány kiált, de hasztalan;
Az ifju már közel.

„Ne fuss tőlem! miért remegsz?
— Az erdő ifja szól —
Hidd, lányka, farkas nem vagyok,
Melly báránykát rabol.“

Oh jó vadász, félek nagyon
Tán farkas jön reám:
Az erdőben te fölveréd —
Pedig nincs itt atyám.

A' szép vadász viszont felel:
„Ne félj, elkergetem,
'S atyád mig hozzánk eljövend
A' nyájt megőrizem.“

*

'S egymáshoz ülnek nyájosan,
A' kéz szorít kezet:
Szivökben tiszta lángra gyul,
A' pásztorérezet.

II.

Elborul a' rózsalkony,
Már a' völgy is füstben úszik,
A' harangos nyáj megindul —
És az ifju elbucsúzik.

Menni kell, pedig maradna:
Oh mert kék a' pásztoróra;
Könnye hull a' szőke lánynak
'S búsan néz a' távozóra.

„Jöjj falumba erdő ifju,
Jöjj apám csöndes lakába!“
Szólt a' lány — és égve fűzé
Karját a' vadász nyakába.

Keblien érzelémvihar dul;
Szíve szélvész hányta sajka;
Elhalványul mint a' liljom,
'S búcsu-csókra nyílik ajka....

*

'S ment az ifju... Ott a' lány még...
Oh de szíve megrepedve.
'S jött az ifju... ah de későn...
Údve már el volt temetve.

Urházy.

Urbér.

Urnak a' pór nálunk már századok óta
fizet bért;
Pórnak is ur, illő: bért valahára fizess!
Ármány.

Dózs'a Dániel „Sérelmeink“ czi-
mű levele végét, előre nem látott akadály
miatt, nem adhatjuk. Szerk.

Vége (a' második félévnek.)

Nyomatott az Erdélyi Hiradóintézet betáival.

